

ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumine

Brüsseli deklaratsioon, 17. detsember 2025

Meie, Euroopa Liidu (EL) ja selle liikmesriikide juhid, leppisime täna pärast Lääne-Balkani partneritega konsulteerimist kokku järgmises.

1. Tänane tippkohtumine näitab meie suhete tugevust ja selle kasulikkust meie kodanike jaoks. Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda ja kasvavad geopoliitilised probleemid toovad esile vajaduse **ELi ja Lääne-Balkani veelgi tugevamate sidemete järele**. Tippkohtumine on aasta kõige olulisem võimalus kinnitada taas Euroopa Liidu ja Lääne-Balkani strateegilist partnerlust.
2. Kinnitame veel kord oma täielikku ja ühemõttelist pühendumust Lääne-Balkani väljavaatele saada Euroopa Liidu liikmeks. **Lääne-Balkani tulevik on meie liidus**. Laienemine on reaalne võimalus, mis tuleks ära kasutada.
3. Tunneme heameelt **viimase tippkohtumise järgse uue hoo ja tehtud edusammude üle**. Oleme ühiselt huvitatud ühinemisprotsessi kiirendamisest partnerite usaldusväärsete reformide, õiglase ja range tingimuslikkuse ning saavutatust lähtumise põhimõtte alusel.
4. Laienemine on **geostrateegiline investeering rahusse, julgeolekusse, stabiilsusesse ja heaolusse**, nagu on märgitud Granada deklaratsioonis. Praeguse aja pakilised väljakutsed eeldavad edasimineku tempo püsimist. ELiga ühineda soovivad riigid peavad suurendama oma reformipüüdlusi. Samal ajal peab liit kiirendama oma vajalikke siseteevalmistusi ja -reforme.
5. EL tervitab Lääne-Balkani partnerite **pühendumust järgida kooskõlas rahvusvahelise õigusega Euroopa väärtusi ja põhimõtteid, demokraatia ülimuslikkust, põhiõigusi ja -väärtusi ning õigusriigi põhimõtet** ning ootab neilt selle väljendamist nii sõnades kui ka tegudes, nii et võetakse vastutus ning viiakse ellu vajalikud reformid, eelkõige põhiküsimuste teemaplokis. Toimiva demokraatia tagamiseks on otsustava tähtsusega väljendusvabadus, sõltumatu ja pluralistlik meedia, sooline võrdõiguslikkus ning kodanikuühiskonna tugev roll. EL kutsub partnereid üles tagama vähemuste hulka kuuluvate isikute õigused ja võrdse kohtlemise.

6. Ühise tuleviku ülesehitamine ning rahvusvaheliste lepingute, sealhulgas Kreekaga sõlmitud Prespa kokkuleppe ning Bulgaariaga sõlmitud sõpruse, heanaaberlikkuse ja koostöö lepingu rakendamine heas usus ja reaalsete tulemustega eeldab jätkuvalt **kaasavat piirkondlikku koostööd, leppimist ja heanaaberlikke suhteid**. Endiselt on vaja teha otsustavaid lisapingutusi, et edendada leppimist ja piirkondlikku stabiilsust ning leida ja viia ellu lõplikke, kaasavaid ja siduvaid lahendusi partnerite piirkondlikele ja kahepoolsetele vaidlustele ja probleemidele, mille põhjused peituvad minevikus, kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja väljakujunenud põhimõtetega, sealhulgas õigusjärgluse küsimusi käsitleva lepinguga, samuti teadmata kadunuks jäänud isikute seni lahendamata juhtumitele ja sõjakuritegudega seotud küsimustele.
7. **Oleme ühtsed oma vankumatus toetuses ja solidaarsuses Ukraina suhtes**, kes kaitseb oma suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust Venemaa provotseerimata ja ebaseadusliku agressioonisõja eest. Kordame oma toetust kõikehõlmavale, õiglasele ja püsivale rahule Ukrainas, mis põhineb ÜRO põhikirjal ja rahvusvahelisel õigusel. Jätkame mitmepoolsusesse panustamist ja koostööd partneritega, et toetada rahvusvahelist õigust.
8. Kooskõla **ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga (ÜVJP)**, sealhulgas ELi piiravate meetmete rakendamine ja täitmise tagamine ning kõrvalehoidmise tõkestamine, on endiselt partneri strateegilise valiku tugev väljendus. Tunnustame neid Lääne-Balkani partnereid, kes on täieliku kooskõla juba saavutanud ning kutsume neid, kes ei ole selleni veel jõudnud, tungivalt üles järgima esimeste eeskuju.
9. EL peab tervitatavaks partnerite panust **ELi ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika** missioonidesse ja operatsioonidesse. EL jätkab Lääne-Balkani toetamist võitluses küber- ja muude hübriidohtudega, välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumistega ning vastupanuvõime alase koostöö tugevdamist, sealhulgas Lääne-Balkani kübersuutlikkuse keskuse ja Euroopa demokraatia kaitsekiilbi kaudu.
10. Peame tervitatavaks esimesi **julgeoleku- ja kaitsepartnerlusi** Lääne-Balkanil ning julgeoleku- ja kaitsedialoogide algatamist. Oleme endiselt pühendunud jätkuva toetuse andmisele Euroopa rahutagamisrahastust.

11. Peame jätkuvalt kinni lubadusest lähendada Lääne-Balkani partnereid ELile juba laienemisprotsessi ajal. Mitmes poliitikavaldkonnas toimub tagasipöörataval viisil ja saavutatust lähtumise alusel **järkjärguline integreerimine**, mis toob kodanikele kiiresti konkreetset kasu ning valmistab ette ühinemist. Kaaluda tuleks täiendavaid ettepanekuid järkjärgulise integreerimise kohta, tingimusel et asjaomased õigusaktid viiakse ELi *acquis*'ga vastavusse. Majandusliku integratsiooni edendamisel peaks täielikult säilitama ELi ühtse turu terviklikkuse ja võrdsed võimalused.
12. Peame tervitatavaks edusamme **Lääne-Balkani partnerite järkjärgulisel integreerimisel ELi ühtsesse turgu**, sealhulgas mis puudutab järgmist:
- „**ühtse turu kiirtee**“ **algatuste** elluviimine, ELi ja Lääne-Balkani **rohetranspordikoridoride** laiendamine ning **piiriületuspunktide** renoveerimise ja **ühtlustamise** rahastamine;
 - mitme partneri edukas ühinemine pangatehingute kulusid märkimisväärselt vähendava **ühtse euromaksete piirkonnaga (SEPA)** ning teiste püsimine sellega ühinemise kursil;
 - selliste **digialgatustega** nagu digitaalse innovatsiooni keskused, WiFi4WB ja ELi digiidentiteedikukkur ühinemine või nende jäljendamine;
 - **andmeside rändlusteenuse kulude vähendamine** ELi ja Lääne-Balkani partnerite vahel alates 1. oktoobrist 2023, mis kinnitab ELi pühendumust ELi „**rändle nagu kodus**“ piirkonna laiendamisele Lääne-Balkanile ja kõnealust protsessi, mis võimaldab kodanikel helistada, saata sõnumeid ja kasutada mobiilandmesidet kõikjal ELis ja piirkonnas ilma lisakuludeta.
13. **Majanduskasvu kava** kiirendab sotsiaal-majanduslikku lähenemist Lääne-Balkani ja ELi vahel, tingimusel et partnerid rakendavad **ELiga seotud reforme**. Majanduskasvu kava võib piirkonna majanduskasvu järgmisel kümnendil kiirendada, kuna sellest eraldatakse reformideks ja investeringuteks kuni 6 miljardit eurot. See lisandub majandus- ja investeerimiskava kaudu kasutusele võetavale 29 miljardile eurole. EL kutsub üles kasutama reforme õigeaegselt ellu viies maksimaalselt ära majanduskasvu kavaga pakutavad enneolematud võimalused.

14. EL rõhutab, et **ühine piirkondlik turg** on sügavama integratsiooni katalüsaator ja hüppelaud ELi ühtsele turule. EL kutsub Lääne-Balkani partnereid üles täielikult pühendumisele konstruktiivsele koostööle selle saavutamiseks ning juba sõlmitud lepinguid rakendama.
15. EL peab tervitatavaks ja toetab jätkuvalt ühenduvuse, sealhulgas energia-, transpordi- ja digiühenduse, tugevdamist piirkonnas ja ELiga. EL toetab endiselt **jätkuvaid jõupingutusi energiatarneallikate ja energiatarneteede mitmekesistamiseks**. See suurendab meie energiajulgeolekut ja vähendab energiasõltuvust. EL jätkab Lääne-Balkani energiasüsteemi ümberkujundamisele kaasaaitamist.
16. Jätkuvalt on ühine väljakutse ja vastutus ning üks peamine prioriteet **rände haldamine**. Kuigi on tehtud edusamme, peavad Lääne-Balkani partnerid võtma täiendavaid meetmeid, et viia oma viisapoliitika ELi omaga täielikult kooskõlla, võidelda rändajate smugeldamise ja inimkaubanduse vastu ning veelgi tugevdada piirihaldus-, varjupaiga- ja vastuvõtusüsteeme ning tagasisaatmist päritoluriikidesse.
17. Ühiseid jõupingutusi tuleks jätkata ka **võitluses korruptsiooni, uimastikaubanduse ning raske ja organiseeritud kuritegevuse kõigi vormide** vastu, samuti terrorismi ja vägivaldse äärmusluse ennetamisel ja nende vastu võitlemisel kooskõlas hiljuti allkirjastatud uue ühise tegevuskavaga ning pidades silmas Euroopa uimastivastase koalitsiooni loomist uimastitega seotud probleemide käsitlemiseks.
18. Asjaolu, et Prishtina ja Belgradi vahelised suhted ei ole normaliseerunud, pidurdab endiselt mõlema partneri liikumist Euroopa suunas. Rakendada tuleb **ELi vahendatud Belgradi ja Prishtina dialoogi** raames saavutatud kõiki kokkuleppeid, eelkõige suhete normaliseerimisele suunatud lepingut ja selle lisa. Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu toetuse väljamaksmise tingimuseks on partnerite konstruktiivne osalemine koos mõõdetavate edusammude ja märgatavate tulemustega omavaheliste suhete normaliseerimisel.

19. Rõhutame, kui oluline on jätkata vastastikuseid jõupingutusi **strateegilise kommunikatsiooni** valdkonnas, sealhulgas mis puudutab laienemisest ja järkjärgulisest integratsioonist saadavat kasu ning vajadust suurendada usaldust, mõistmist ja ühiskonnaülest konsensust. Loodame, et meie Lääne-Balkani partnerid teavitavad oma kodanikke sellest, et EL on jätkuvalt piirkonna lähim partner, peamine rahastaja, investor ja kaubanduspartner, ning näitavad nii sõnades kui ka tegudes oma pühendumust ELi väärtustele ja reformidele.
20. Jääme ootama **järgmist ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumist Montenegros 2026. aasta juunis**.

21. Väljendame heameelt Lääne-Balkani partnerite ühinemise¹ üle käesoleva deklaratsiooniga.
-

¹ Serbia ei ühinenud.